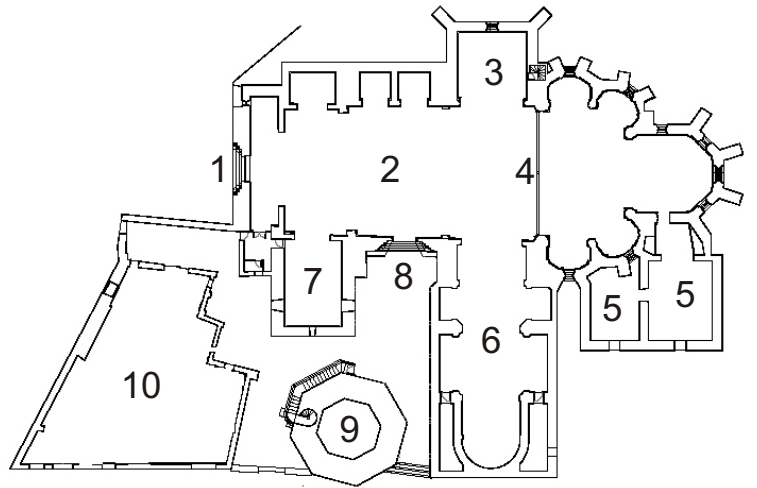

Visita a la Col·lecció Museogràfica Parroquial de Sant Mateu i Església Arxiprestal

1. L'Església Romànica (s. XIII).

La primera església de Sant Mateu va començar a edificar-se al segle XIII, després de la Conquesta de Jaume I. Es tractava d'un edifici de nau única construïda mitjançant arcs de diafragma i sostre a dos aigües. El primer tram de l'església actual i la portada romànica corresponen a esta època. Destaquen en esta última els capitells amb motius vegetals uns, historiatos els altres. Una de les escenes correspon al degollament de Sant Joan Baptista, patró de l'Orde de l'Hospital, senyors de la població en aquell temps.

2. L'Església Gòtica (s. XIV - XV).

Gràcies principalment al comerç de la llana, la població començà a créixer i a enriquir-se des de principis del segle XIV. Això provocà que l'església romànica quedara petita i motivà la construcció d'una nova, que començà a executar-se partint de l'àbsis cap a 1350, i es perllongà durant successives fases fins a finals del segle XV. La construcció respon als postulats estilístics de l'anomenat gòtic mediterrani: una sola nau molt elevada amb capelles entre contraforts, les quals eren finançades per les famílies més poderoses de la població obtenint, a canvi, el dret a rebre sepultura en elles.

3. Capella de la Mare de Déu de la Llet.

Situada en un dels braços del creuer, destaquen al mur frontal unes inscripcions datades en l'any 1414, que fan referència al Congrés Cristiano-Rabínic que en aquella data tingué lloc a cavall entre Tortosa i Sant Mateu. A la seua esquerra, es troba el Retaule de la Trinitat, del segle XIV, peça de gran importància en el context escultòric valencià pel naturalisme de les seues figures.

4. Els Constructors de l'Església.

El primer tram construït, l'àbsis, fou realitzat per Bernat Dalgaire i Domingo Prunyonosa -este

últim veí de la localitat-, els quals treballaven al mateix temps a la catedral de Tortosa i a l'església de Morella. Circumdant el rosetó es distingeixen cinc escuts pertanyents a les famílies de Rocí i Moragues.

5. Sagristia (s. XVIII).

La primitiva medieval es va veure ampliada amb la construcció d'una nau barroca en la que destaca la volta esgrafiada. La sala interior, utilitzada antigament com arxiu, alberga actualment la secció d'orfebreria de la Col·lecció Museogràfica Parroquial. Destaquen en ella la Creu Processional Major (1397) i la col·lecció de calzes dels segles XV i XVI.

6. Capella de Sant Climent (s. XVIII).

En l'any 1767, un religiós nascut a la localitat i resident a Roma, aconseguí del Papa les relíquies d'un màrtir dels primers temps del cristianisme. Al ser incògnit, se l'anomenà Climent per ser este el nom també del Papa. Per a acollir les seues restes, la població construí esta capella neoclàssica de grans dimensions aprofitant un dels braços del creuer. Les pintures de la volta i de la cúpula representen la història del martiri de Sant Climent. A les petxines apareixen les tres Virtuts Teològiques i l'Església. Estan datades en l'any 1782.

7. Capella de la Passió (s. XVII).

Finançada pel notari Joan Alcalà, fou edificada entre 1616 i 1619. Acolli la seua sepultura, de la que es conserva la làpida, destacant també la reixa de l'entrada en la que pot veure's l'escut de la seua família. Al segle XVIII se soterrà en la mateixa al bisbe tortosí Francesc Borrull, la làpida original del qual també pot veure's en la capella.

8. Portada Gòtica (s. XV).

Coneguda popularment com "la porta falsa", es tracta d'una porta lateral d'estil gòtic ricament ornamentada amb motius vegetals, figures humanes i animals fantàstics.

9. Torre - Campanar (s. XV).

Es troba separada de l'església. És una construcció octogonal de 32 metres d'altura per 32 de circumferència, massissa a excepció de l'escala de caragol i l'espai per a la maquinària del rellotge. Antigament complia una doble funció litúrgica i defensiva. Degut a això, l'entrada es troba a uns quatre metres del nivell del terra, accedint-se en el seu origen a través d'una passarel·la llevadissa des de la Casa Abadia, junt a la torre. El rellotge més antic conegut en la torre data de la segona meitat del segle XVI, es tractava d'un sistema de contrapesos que feia sonar les campanes amb tocs de quarts i d'hores. Durant la Guerra de les Germanies, el Campanar va ser assetjat per les tropes partidàries de l'Emperador Carles V.

10. Col·lecció Museogràfica de Maquetes d'Edificis Històrics de la Comunitat Valenciana.

La planta baixa de la Casa Abadia acull una col·lecció permanent de maquetes de diferents edificis gòtics valencians. Estes maquetes mostren els processos i les tècniques constructives que s'utilitzaven durant l'Edat Mitjana. Constitueixen, per tant, un interessant complement a la visita a l'Església Arxiprestal.

***

Declarada Monument Històric Nacional en 1931, l'Església Arxiprestal de Sant Mateu és l'edifici emblemàtic de la localitat i una de les construccions gòtiques més importants de la Comunitat Valenciana.

Històricament, el fet més important que ha tingut lloc a l'Arxiprestal fou la missa celebrada el 15 d'agost de 1429 que va posar fi oficialment al Cisma d'Occident, amb la renúncia del Cardenal Gil Sánchez Muñoz als seus drets sobre la Seu Apostòlica, després de més de setanta anys de divisió en el sí de l'Església Catòlica i entre les nacions europees.

El seu paper en la vida religiosa de la localitat i del Maestrat ve donat per la seua condició d'Església Major, en origen, per a passar després a ser Arxiprestal.

L'església acollí al llarg dels segles les cerimònies de vassallatge en les que els Mestres de Montesa, senyors del Maestrat, juraven respectar els drets i privilegis, i protegir els habitants de la població, al temps que estos juraven fidelitat a l'Orde, congregant-se per a l'ocasió en el temple tots els veïns.

***

Parròquia de Sant Mateu

Ajuntament de Sant Mateu

